

# Hvem kender sandheden?

I 1905 omkom to sømænd, begge 20 år gamle, ved et skibsforlis ud for Perus kyst. Mads Svarrer og Carl Christian Lund blev begge fundet og begravet. Syv år senere blev der rejst et fyrtårn ud for kysten.

Sådan lød den historie, en slægtning til Carl Christian Lund fra Blovstrød Teglværk fik fortalt, men i forbindelse med en bog om familiehistorien ville han egentlig gerne kende skibets navn og vide lidt mere om de nærmere omstændigheder ved forliset.

Det var i den forbindelse, at det viste sig, at der slet ikke havde været noget forlis. De to unge mænd var påmønstret PRINS VALDEMAR af Fanø, som sejlede på Stillehavet, da der udbrød sygdom – gastrisk feber – ombord. På grund af smittefaren ville myndighederne ikke have besætningen i land, men de to døde søfolk blev trods alt bragt i land og begravet. Mads Svarrer, der var fra Nordby, havde været forsørger for sin mor, eftersom hun havde været enke i et år. Dertil kom, at hun blot en uge inden dødsfaldet havde fulgt en datter på 12 år til graven. Det hele var dybt tragisk, men den grundlæggende historie var fuldstændigt anderledes end den hidtil kendte.

Den oprindelige historie lød ellers så troværdig. Når unge søfolk dør, sker det som regel ved forlis, og den omstændighed, at der syv år senere blev rejst et fyrtårn, understregede blot, at det var et farligt sted at sejle. Historien rummede sin egen logik.

Historien er et meget konkret udtryk for den fortolkningsfare, der altid lurar, når man forsøger at finde rundt i fortiden. Hvornår har man alle de nødvendige oplysninger til at kunne tage stilling? Er de tilgængelige? Kan man i det hele taget lave entydige konklusioner? En sag har som regel flere sider, så der er altid tale om en fortolkning. Hvis arkiver ikke findes eller ikke er tilgængelige, er man nødt til at nøjes med det, man har. Det svarer lidt til at passere et vandløb ved at hoppe fra sten til sten. Alt det, der ligger imellem, springer vi over. Derfor er vi nødt til at fortolke kilderne for at skabe en sammenhæng.

Brevskrivning har været en vigtig kilde til forståelsen af mange historiske sammenhænge, men digitaliseringen har stort set udryddet eksistensen af private breve mellem mennesker. Fremtidens historikere vil derfor være dårligere stillet end nu, selv om digitaliseringen på andre områder vil gøre kildematerialet nemmere at søge i og lettere at læse.

Men det store spørgsmål er hele tiden: Hvornår ved vi nok til at kunne lave holdbare konklusioner? Her i et valgår kan man let komme til at tænke på den velkendte bemærkning om, at vælgernes hukommelse er kort. Hvordan husker vi selv sammenhænge? Har vi styr på kronologien? Hvad er objektiv viden, og hvad er subjektivt tankegods?

Hvordan vil fremtiden mon se på os og vor tid, når vi ikke længere selv har mulighed for at redegøre for tingene? Hvilket kildemateriale vil der være til rådighed, og kan man stole på det?

Vil man til eksempel forsøge at se en sammenhæng mellem de mange udenøjs pendlere og ærøsk boligmangel? Eller vil man opfatte pendling som udtryk for graden af geografisk mobilitet? Vil de mange sommerhuse blive betragtet som et velfærdsfænomen eller som udtryk for en overskydende boligmasse, der ikke kan sælges til fastboere? Måske vil synsvinklen være en fuldstændig anden, som vi slet ikke kan forestille os nu. I et internationalt perspektiv kan man spørge sig selv, hvordan eftertiden vil se på nutidens store verdensmagter og deres ledere? Vil konklusionerne svare til det, vi betragter som sandheden – forudsat at vi overhovedet kan forholde os til noget, der kan kaldes sandheden?

Man kan næsten tabe modet, men inden det går så galt, er det vigtigt at tilføje, at når man står midt i noget, kan det være svært at se skoven for bare træer. De store linier træder først tydeligt frem i historiens bakspejl, og netop derfor er det så svært at vide, hvad der er rigtigt at gøre i det afgørende øjeblik, men det må vi finde os i, for det er konsekvensen af at leve.

Søren Kierkegaard sagde det i øvrigt ganske præcist: Livet forstås baglæns, men må leves forlæns. Samme erkendelse opnåede de to unge, alvorligt syge søfolk givetvis også, men da var det allerede for sent...